
***МЕЦЕНАТ, ПІДПРИЄМЕЦЬ, ФІЛАНТРОП
ПЕТРО ЯЦИК***

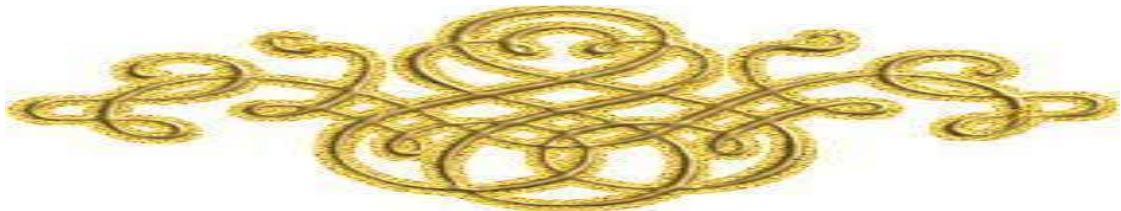

Департамент культури і туризму Полтавської
обласної державної адміністрації
Обласна бібліотека для юнацтва
ім. Олесея Гончара

МЕЦЕНАТ, ПІДПРИЄМЕЦЬ, ФІЛАНТРОП

*Методичні рекомендації
до 100-річчя від дня народження
ПЕТРА ЯЦИКА (1921 – 2001)*

Полтава – 2021

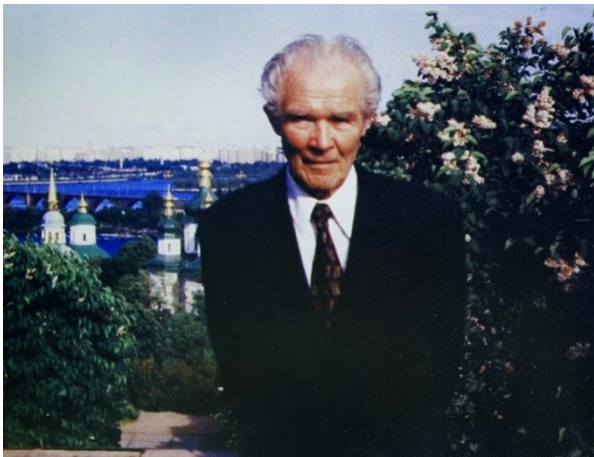
УДК 364-4(71=161.2)(072)
М 55

Автор-укладач: Леся Костенко

Меценат, підприємець, філантроп : методичні рекомендації до 100-річчя від дня народження Петра Яцика / автор-укладач Л. Костенко ; Полтавська обласна бібліотека для юнацтва ім. Олеся Гончара. – Полтава, 2021. – 24 с.

Методичні рекомендації присвячені 100-річчю від дня народження Петра Дмитровича Яцика – канадського бізнесмена українського походження, мецената українознавства, філантропа, ініціатора Міжнародного конкурсу з української мови. Видання включає цікаві факти біографії Петра Яцика, відомості про його меценатську діяльність, поради і пропозиції щодо форм та методів із вшанування його пам'яті та популяризації інформації про цього непересічного канадського українця у публічних бібліотеках.

Дане методичне видання розраховане на широке коло користувачів: бібліотечних працівників, вчителів загальноосвітніх шкіл, студентів, учнів шкіл, усіх, хто цікавиться біографіями видатних людей.

*"Йому не було важливо,
щоб звучало його ім'я,
головне – добра справа"*

*Ярослав Грицак,
історик, професор Українського
католицького університету*

Петро Дмитрович Яцик – канадський підприємець українського походження, відомий своїми вагомими внесками у фінансування українознавства на Заході та

в Україні. Найбільше його знають як засновника Міжнародного конкурсу з української мови, хоча благодійна діяльність Петра Яцика є набагато ширшою і багатограннішою. Його вважають найбільшим українським жертводавцем другої половини 20 століття. Освіта, наука, культура – ось пріоритети Яцика-мецената. З ними він пов'язував сподівання на піднесення ролі України в світі й благополуччя українців.

За величезний вклад у фінансування проєктів з популяризації українства у світі Петра Яцика нагородили Почесною відзнакою Президента України (1996 р.) та орденом князя Ярослава Мудрого (2000 р.), якими нагороджують осіб за визначну благодійну та гуманістичну діяльність. А у 2001 році Петро Яцик став володарем титулу "Людина Року" в галузі благодійності та меценатства за великий внесок у справу збереження самобутності української нації.

Будучи вихідцем із небагатої багатодітної селянської сім'ї, але дуже працелюбним і наполегливим, виїхавши до Канади, на маючи стартового капіталу і починаючи свій трудовий шлях за кордоном із миття посуду в ресторані, він з роками стає великим канадським підприємцем, що отримує мільйонні статки від будівельного бізнесу, і найбагатшим українцем світу у ті часи. Але головне – він не шкодує мільйонів зароблених доларів на розвиток і популяризацію у світі всього українського: культури, освіти, науки, мови.

Петро Яцик провів 40 років у бізнесі Канади, ніколи не забуваючи при цьому, до якого роду і народу він належить. *"Я був, є і залишаюсь українцем"* – завжди наголошував пан Яцик, живучи далеко від України. Життя Петра Яцика – це яскравий приклад для всіх тих, хто вважає себе національною елітою.

Від простого бойківського хлопця – до канадського підприємця

Первісток у селянській родині Дмитра та Марії Яциків – син Петро – народився 7 липня 1921 року у селі Верхнє Синьовидне Сколівського району на Львівщині. Тут він навчався у місцевій семирічній школі, а потім – на сільськогосподарських курсах. Коли Петру виповнилося 14 років, помирає його батько. І підліток стає за старшого в сім'ї, на його плечі лягає турбота за маму і молодших двох сестер та чотирьох братів.

Петро жадібно прагнув знань, освіти, цікавився механікою і технікою. 1939 року Яцик успішно закінчує шестимісячні залізничні курси і починає працювати помічником машиніста. Робота на залізниці йому подобалася, але для подальшого просування по службі потрібно було вступити до комсомолу. Та Яцик відмовляється, бо радянська влада вже встигла показати себе перед галичанами не з кращого боку.

Під час нацистської окупації України молодий Яцик закінчує молочарські курси і за направленням іде працювати інспектором молочного господарства до Бережан на Тернопільщині. Він перевіряє якість молочних продуктів у трьох прикарпатських районах, де знаходилося сім регіональних молокозаводів. Слід зауважити, що молочні кооперативи були в ті роки однією з найбільш успішних форм комерційної діяльності в західному регіоні України.

Часи окупації були важкими, і тому Яцик-інспектор, коли траплялось, виявляв у повіті селян, які розбавляли молоко водою, суворих заходів не вживав, бо знав, що за таке в людини заберуть корову, часто єдину годувальницю в ті голодні воєнні роки. А ще, будучи інспектором, він міг вільно пересуватися територією без підозр з боку окупантів і, користуючись цим, допомагав воякам УПА.

Коли влітку 1944 року повернулася радянська влада, Петро Яцик чудово розумів, що за те, що він працював у легалізованій німцями установі, його, в найкращому разі, арештують і вишлють на Північ. Тому він вирішив їхати на Захід, як і багато інших українців, що тікали від "більшовицького раю". Рідні залишилися вдома. Він навіть не встиг з ними попрощатися. Ще довго до його матері навідувалися чекісти, вимагаючи "зізнатися", що її син переховується в лісі з повстанцями. Мати не знала, де її син, але вірила, що він живий. Лише після смерті Сталіна Петро напише мамі, що живий, а ще пізніше приїде побачитися з рідними.

Петро Яцик згадував потім: *"Я не знав, що мене там чекає, але був переконаний, що коли б зміг вижити, я зробив би щось для України і попрямував у невідоме"*. Сотні кілометрів пішки з України до Австрії виявилися для Яцика важкими: далася, зокрема, ознака хвороба легенів. У своїх мемуарах він згадує про цю хворобу без жодного пояснення її причин. Чи це була вроджена недуга, чи її спричинив якийсь нещасний випадок або праця на залізниці – невідомо. Той перехід завершився для Петра у Відні, де він одразу почав шукати роботу. І тут йому пригодилися знання молочного виробництва: Яцика взяв на своє молочне підприємство австрійський бізнесмен із Санкт-Пельтена, містечка неподалік австрійської столиці.

Кінець війни Яцик зустрів у Німеччині, де одразу ж вступив до Українського технічно-господарського інституту у місті Регенсбург, де вивчав економіку. Паралельно він вчив зразу три мови: німецьку, англійську та іспанську. Чому зразу три? Німецьку – бо жив і навчався у Німеччині, і по суті, це була на той час його робоча мова для щоденного користування. А англійська та іспанська йому потрібні були на майбутнє – він планував переїздити до Америки,

але ще не визначився до якої саме: Північної (там треба англійська) чи Південної (там потрібна іспанська).

1947 року він виїжджає з Німеччини до Канади і, як сам розповідав згодом, вийшов у Монреалі з літака *"з сімома долярами у кишені"*: два з них від віддав за таксі, а п'ять – як плату за винайняту квартиру разом із своїм товаришем-земляком, який прибув у Монреаль раніше. Офіційний представник канадської влади, який опікувався емігрантами, дозволив Яцику зупинитися у Монреалі й не відправив його в канадську глибинку, на одну з ферм в Едмонтоні, як планувалося раніше. Але була одна умова: Яцик ніколи не отримуватиме від держави допомоги по безробіттю. *"Я запевнив його, – згадував пізніше Петро Яцик, – що не залишуся безробітним тому, що у мене дві здорові руки і голова на плечах"*. Так, за його словами, почався для нього *"захопливий процес виживання в капіталістичному суспільстві"*.

Петро зразу ж пішов працювати – мити посуд в одному з монреальських ресторанів. За тиждень роботи платили 21 долар плюс харчування. Вечорами вивчав французьку у школі, бо без неї в канадській провінції Квебек ніяк не обійтися. Він не цурався жодної роботи, працював у різних місцях і складав цент до centa із зароблених коштів. Згодом Петро Яцик так скаже про цей період життя: *"Миття посуду у ресторані дало найголовніше – бажання себе довершувати"*.

А ще Петро вважав, що кожен досвід у житті є корисним, і, маючи чудове почуття гумору, через багато років говорив: *"Винагородою за чотири тижні миття великої кількості посуду в ресторані стало те, що наступні сорок років миття невеличкої кількості тарілок у домашніх умовах було для мене легкою справою, яку я робив з посмішкою, пам'ятаючи про початок моєї кар'єри в Канаді"*.

Краще оплачуваною, але не менш марудною роботою стала чистка вночі устаткування після розробки м'яса у великому роздрібному магазині на одній з центральних вулиць Монреаля. Але Петро Яцик виробив для себе правило, яке полягало в тому, щоб тримати очі й вуха відкритими – і тоді можуть з'явитися інші, ще більш вигідні варіанти продовження кар'єри.

Поштовхом до нового кроку стало оголошення в газеті про вакансію у фірмі молочних продуктів в канадському місті Торонто (провінція Онтаріо). Петра

Яцика це зацікавило і вищими заробітками, і можливістю повернутися до знайомої ще з українських часів сфери. Він подав документи і отримав призначення. *"Я працював на молокозаводі в гумових чоботях і комбінезоні від семи ранку до п'яти вечора, контролюючи процес перетворення багатьох літрів сирого молока в гомогенізоване, пастеризоване молоко, – писав Яцик у своїх*

спогадах. – *Через два місяці мені вдалося упорядкувати процес таким чином, що я міг завершувати свій робочий день о другій тридцять або третій годині замість п'ятої*".

Уже з перших кроків на канадській землі він переконався: у цьому західному суспільстві всі націлені на життєвий успіх. Це йому імпонувало й додавало честолюбних надій. Заощаджуючи зароблені кошти, наскільки це можливо, Петро Яцик зібрав невеличкий стартовий капітал для власної справи. Тому через декілька років після приїзду разом із двома своїми компаньйонами Володимиром Клішем та Степаном Рошком Петро Яцик заснував у Торонто українську книгарню "Арка".

У їхній успіх мало хто вірив – що можна заробити на книжках, та ще й українських? Але справа пішла добре настільки, що й самі підприємці були здивовані. Магазинів із продуктами та одягом у місті було багато, а от українська книгарня у Торонто була одна. Вона ніби магніт притягувала місцевих українців – хтось заходив просто поговорити з земляками, комусь хотілося почитати бодай якусь книжку про Україну. *"Нам пощастило, – розповідав Яцик-підприємець у документальному фільмі "Візія Петра Яцика", – бо мали товар задарма. Їхали українці з Німеччини, мали по 50-100 книжок і щоби не тримати їх по пивницях, приносили до нас. Ми продавали книги, прибуток залишали, оплативши людям за проданий товар"*.

Через декілька років Петро Яцик переходить в інший бізнес і відкриває з компаньйоном Михайлом Шафранюком меблевий магазин, який теж почав давати прибуток. Підприємців так само відраджували від меблевого бізнесу, як і від книжкового, аргументуючи це тим, що на цій вулиці було аж 53 подібні заклади, де порядкували меткі євреї: мовляв, хіба ви зможете з ними конкурувати? Але Петро був упевнений в успіху. До міста приїздило чимало народу, люди купували будинки і, ясна річ, чимось мали їх обставляти. *"Якщо я відтягну від тих магазинів бодай по одному клієнтові щотижня, то нам уже вистачить для того, аби мати прибуток"*, — казав він скептикам. Час показав, що він мав рацію. Продажі зростали з кожним днем.

Але через певний час Петро Яцик занурюється у бізнес будівельний і стає

спочатку співзасновником, а потім і президентом **будівельної компанії "Prombank Investment Limited" (P. Jacyk Group)**, яка успішно працює і зараз. Наприкінці 50-х років минулого століття Яцик стає найпомітнішим канадським підприємцем українського походження. Саме наполегливість, розум, працелюбність, чесність і

справедливість допомогли йому створити власну компанію. Петро Яцик говорив, що в Канаді легко порозумітися, якщо чесно і щиро говорити про свої наміри і мати розумні аргументи.

Петро Яцик прожив 80 насичених подіями та добрими справами років. Простий бойківський хлопець з Карпатського краю доробився до великих грошей і завжди мав відчуття обов'язку перед Україною, інвестуючи зароблені гроші у знання про неї. Відійшов у вічність Петро Яцик 1 листопада 2001 року в канадському місті Торонто, де й похований на кладовищі Парк Лан.

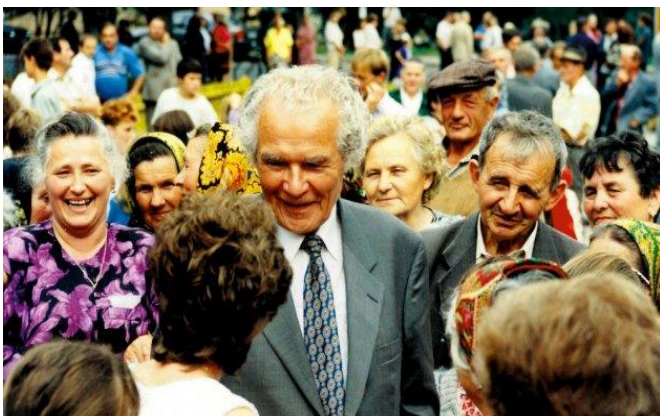
Меценат українознавства та філантроп

Досягнувши успіху в бізнесі, Петро Яцик почав активно займатися благодійністю. Багатих людей, які безкорисливо матеріально підтримують розвиток культури та освіти прийнято називати меценатами (від "Гай Цільний Меценат" – імені давньоримського багатого політичного діяча I ст. до н.е., який уславився покровительством діячів культури). Петро Яцик був **меценатом**. А ще його називали **філантропом** (від грец. "любити людей"), як того, хто дійсно любив людей, любив українців і бажав їм процвітання, безкорисливо допомагав розвитку українства, займався благочинністю, жертвував своїм часом, грошима, репутацією задля блага потребуючих.

Петро Яцик – з когорти тих дуже нечисельних українців, хто, як казав інший відомий український меценат Євген Чикаленко, "любив Україну не тільки до глибини душі, а й до глибини власної кишені".

Свою першу пожертву у **1000 доларів** Яцик зробив на початку 60-х років 20 століття на видання українського букваря педагога **Марії Дейко**. А останню грошову пожертву великий меценат зробив незадовго до своєї смерті.

На популяризацію українського слова, думки, культури у світі він витрачав шалені кошти. Сума його пожертв лише на українські інституції в західному світі **перевищували 16 млн. доларів**. Його критикували навіть колеги за підтримку багатьох українських проєктів, відверто сміялися з нього, але він не зважав і продовжував робити своє: фінансувати популяризацію українства у світі. Він вкладав гроші у речі, незбагнені для широкого загалу.

Петро Яцик добре знав, що в тогочасній радянській Україні нищиться усе українське, тому активно підтримував і **фінансував масштабні українознавчі проєкти**:

- Інститут українських студій при Гарвардському університеті (США);
- Центр досліджень історії України при Канадському інституті українських студій в Альбертському університеті (Канада);
- Український відділ при Інституті Гаррімана у Колумбійському університеті (США);
- Український лекторій у Лондонському університеті (Велика Британія);
- Документаційний центр в бібліотеці імені Джона П. Робертса при Торонтському університеті (Канада);
- Фонд Петра Яцика при Канадському інституті українських студій (КІУС) в місті Едмонтон (Канада);
- інші освітньо-наукові центри в престижних університетах Заходу.

Петро Яцик старанно дбав про видання українських книг, словників, енциклопедій. Так визріла ідея відновленого українськими вченими в Західній Європі Наукового товариства імені Т. Г. Шевченка укласти і видати **"Енциклопедію українознавства"**. На це видання Петро Яцик пожертвував великі кошти. А ще впродовж доброго десятка років Яцик ходив колядувати і усі наколядовані гроші передавав у фонд "Енциклопедії українознавства".

Петро Яцик допоміг у 1968 році видати книжку, що мала ефект інформаційної бомби. Це було **англомовне видання "Освіта в Радянській Україні"**, написана колишнім канадським комуністом Іваном Колискою. Він два роки навчався у Вищій партійній школі при ЦК КПУ і на основі власних спостережень та зібраних ним матеріалів показав, як під гаслом "дружби народів" в Україні повним ходом відбувалася русифікація. У книжці наведені числені статистичні дані, тексти посадових інструкцій працівників освітніх установ та деяких документів, що стосуються самвидаву. Ця книга написана англійською, тому її зміг прочитати увесь англомовний світ. Годі й казати, що в партійних структурах СРСР здійснювався страшний переполюх.

1988 року, коли святкували 1000-ліття Хрещення Русі, Петро Яцик виділив гроші на видання **книги "Тисячоліття християнства в Україні" португальською мовою** – для того, щоб у Бразилії (де розмовляють португальською) знали про безпідставність претензій північних сусідів України на цей ювілей. А ще 55 тисяч доларів Петро Яцик виділив на видання **англомовного історичного Атласу України**. Цей проєкт був настільки успішним, що в 1996 році довелося видавати новий наклад Атласу, бо перший був миттєво розпроданий.

Усвідомлюючи, що світ не знає української мови, Яцик організовує роботу перекладачів творів українських істориків англійською. Він розумів, що це піднесе у світі імідж України, поставить українців у ряд народів з багатовіковою історією. І тому жертвує **1 млн. доларів на видання англійською першого тому фундаментальної праці Михайла Грушевського "Історія України – Руси"**.

Цікаво, що свого часу Михайло Грушевський двічі звертався до української діаспори з проханням посприяти виданню цієї історичної праці англійською мовою. І двічі на це не знаходилося коштів. Лише через багато років, у 1997 році, завдяки Петру Яцику було презентовано перекладений перший том 11-томника Грушевського. Саме Яцик сказав: *"Ми це зробимо"*. І за ним пішли світила Гарвардського університету.

У проєкт залучили величезний колектив науковців США, Канади та України. Щоб перекласти англійською усі 11 томів знадобилося 20 років копіткої праці. Переклад останнього тому приурочили до 100-літнього ювілею Петра Яцика у 2021 році.

За фінансової підтримки Петра Яцика видавалася велика кількість книг з науковими працями у сфері економіки, медицини, політології, етнографії. Опікувався він і освітніми закладами. Так, ним були виділені значні грошові пожертви на будівництво української католицької школи у Бразилії та на створення у цій країні бурси для незаможних людей. Виділялися ним кошти і на будівництво церков для української діаспори. Студенти з України також мають дякувати Петру Яцику за свою можливість вчитися в Європі, США і Канаді.

1994 року Петро Яцик став ініціатором і засновником **Ліги українських меценатів** – благодійної організації, яка об'єднує представників бізнесу з багатьох країн. Завданням Ліги українських меценатів полягає в тому, щоб підтримувати

розвиток освіти, науки, культури, зокрема, фінансування важливих наукових досліджень та освітніх проєктів, а також сприяння задоволенню потреб навчальних закладів і бібліотек у необхідній літературі, в т. ч. й підручниках. Ліга успішно працює і зараз, реалізуючи різноманітні освітні та культурні проєкти.

Незважаючи на свої величезні статки, Петро Яцик був людиною скромною і невибагливою у побуті. Жодних "мільйонерських" замашок – ані яхт, ані власних літаків, ані "хатинок" на п'ять поверхів, ані супердорогих автівок та ексклюзивних годинників, хоча міг дозволити собі багато чого. Діти його теж їздили до школи на звичайному шкільному автобусі. Яцик вважав, що для людини в житті набагато важливішим є те, скільки вона віддає іншим. І не лише грошей, а й – тепла, любові та добра. Він був щирою і надзвичайно світлою людиною.

Про його моральну непохитність ходили легенди. Він принципово був дуже чесним у бізнесі, з найманими працівниками, з людьми, працею яких він користувався. **Бути чесним, багатим і жертвним – життєва філософія Петра Яцика.** Він вважав, що Україна та українці не повинні бути бідними, бо це не їхній природний стан. Тому відверто критикував вади національної ментальності, які заважали українцям бути успішними, – консерватизм, ідеалізм, звичку більше дискутувати, ніж щось конкретно робити. Як українцеві, йому дуже боліло те, що серед його земляків за кордоном мало успішних підприємців. Петро Яцик мріяв, щоб Україна була сильною і процвітаючою державою, громадяни якої були б заможними, освіченими і щасливими людьми. Можливо, колись ця мрія українського мецената справдиться.

Міжнародний конкурс з української мови імені Петра Яцика

Петро Яцик вперше виступив із пропозицією проведення в Україні мовного конкурсу серед молоді. Цю ідею підтримала Ліга українських меценатів. Починаючи з 2000 року, нею був організований щорічний **Міжнародний конкурс з української мови**. Ліга надала благодійну допомогу у його проведенні та кошти для нагородження переможців. Вагомий внесок на фінансування цього конкурсу зробив і сам Петро Яцик.

Міжнародний конкурс з української мови – це захід, який має за мету утвердження державного статусу української мови, підвищення її престижу серед молоді, виховання поваги до культури й традицій українського народу. У ньому беруть участь як українці, так і особи інших національностей, які знають українську і послуговуються нею.

24 травня 2001 року у Колонному залі Національної філармонії вітали переможців першого Міжнародного конкурсу з української мови. Церемонія транслювалася по національному радію, і голос Петра Яцика чули і в Україні, і за її межами. Тоді ще ніхто не знав, що конкурс існуватиме тривалий час, переживе не одну українську владу, а сам Петро Яцик того ж року, на жаль, відійде у вічність.

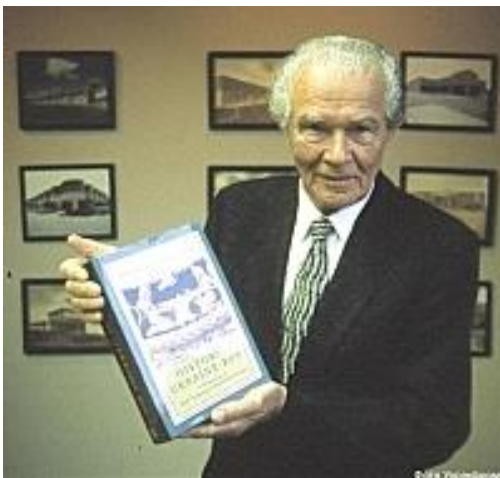
За ухвалою Ліги українських меценатів, мовному конкурсу надано ім'я Петра Яцика, а його донька Надія Яцик стала його почесним головою.

Він традиційно стартує 9 листопада, у день української писемності та мови, і проходить у декілька етапів: шкільний, районний, обласний, загальноукраїнський, міжнародний.

Переможці конкурсу, крім цінних подарунків, отримують грошову винагороду. Переможцям-знавцям української мови імені Петра Яцика, які продовжують подальшу освіту в навчальних закладах України за рішенням журі та наказом Міністерства освіти та науки України призначаються щомісячні іменні стипендії Президента України на один навчальний рік.

Конкурс проводиться щорічно, але був період, коли його існування було під загрозою. Так, 2010 року тодішній міністр освіти та науки Д. Табачник підписав наказ, який фактично ліквідував конкурс. Це рішення не підтримала українська інтелігенція і велика група письменників написала відкритого листа до Президента України з вимогою скасувати це рішення міністра.

Таким чином, Міжнародний мовний конкурс продовжив своє існування, залучаючи щороку все більшу кількість учасників. В останні роки участь у ньому взяли близько 5 млн. осіб із більш ніж 20-ти країн світу.

Петро Яцик – не лише успішний підприємець і великий філантроп. Він дуже любив сипати крилатими фразами й дотепно іронізувати над собою. А ще пан Яцик – неперевершений афорист, дотепник з блискучим почуттям гумору і великий життєлюб. Його було надзвичайно цікаво слухати. Він промовляв старою бойківською говіркою, часто повторюючи: *"Я стараюся вложити ногу межі двері до Гарварду"*.

Мудрі судження та оригінальний погляд на життя і бізнес Петра Яцика:

1. "Бізнес – справа чесних людей".
2. "Все залежить від совісті людини, а не від її становища в суспільстві".
3. "Коли в родині або спілці люди дбають тільки про свою користь, спільного добра бути не може".
4. "Раджу вам учитися чесної гри в бізнесі, бо це на все життя дасть вам набагато більше вдоволення і користі".
5. "Коли людина себе поліпшить, вона поліпшить долю свого народу".
6. "Найважливіша цінність одиниці й держави – це сила, яку дають освіта, гроші і армія. Освітлюють красу, але рахуються тільки з силою. А ми ці ділянки занедбували багато-багато років".

7. "Замість того, щоб цілий вік нарікати на темряву, краще засвітити бодай одну свічку – й на світі менше стане темряви".

8. "Для того, щоб мати краще життя, треба зробити своє життя кращим".

9. "Я думаю – як українець, маю збудувати сам себе. Коли ми збудуємо себе як націю, то й досягнення наші, ракети, літаки, перейматимуть від нас".

10. "Українська нація має усі здібності і риси характеру, необхідні для того, щоб швидко піднятися на належне місце в світі".

11. "Нічого йти у бізнесмени, якщо маєте в душі тільки мрію про багатство. Потрібні ще совість, знання і порядність. Хочете бути бізнесменом – то ставай добрим бізнесменом".

12. "Я звик займатися бізнесом на основі взаємної довіри. Майже простого рукостискання було достатньо, щоб закріпити угоду".

13. "Справжній патріот вищий за будь-які партії".

14. "Ніщо не може замінити відвертості і чесності, коли йдеться про стосунки з людьми".

15. "У світі немає нічого перфектного. Усе можна поправити і зробити краще".

16. "Я вважаю, що Україна – велике дерево, яке живиться соками української землі, а розпускає гілки по всьому світу. Але корінь здоровий – гілки і галузки відростуть".

17. "Я дійшов переконання: треба опанувати одну справу, одну ділянку життя й знати її досконало, тоді станеш кимось справді помітним у ній".

18. "Немає нічого поганого, щоб не вийшло на добре".

19. "Мале зроблене є завжди більше, ніж балаканина про найбільші подвиги".

20. "Не нарікай, роби добру роботу, а винагорода прийде".

21. "Самодисципліна, відкритість до світу, працелюбство, чесність у роботі з партнерами, прагматичний розум – ось якості, необхідні в житті".

22. "Нехай кожен громадянин незалежної України розвиває самоповагу й гордість за свою батьківщину. Від кожного залежить, яке місце на світовій сцені ми займемо завтра".

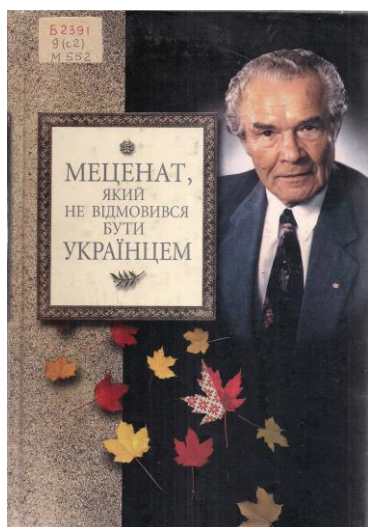
23. "Жертвувати на добродійні цілі, ділитися своїм добром з іншими – це, мабуть, найкращий спосіб здобути почуття самовдоволення".

24. "Виробіть у собі здатність тримати удар".

Ці вислови Петра Яцика не лише цікаво читати і вдумуватися в їхній глибокий зміст; їх можна використати працівникам бібліотек як цитати при написанні сценаріїв, для зачитування і аналізу під час соціокультурних заходів, для оформлення книжкових виставок, як доповнення до текстів методичних матеріалів та тематичної бібліографічної продукції тощо.

Вшанування пам'яті Петра Яцика та популяризація інформації про нього у публічних бібліотеках

Для відзначення 100-річчя від дня народження Петра Яцика, популяризації інформації про цього великого українця публічні бібліотеки можуть використовувати **увесь спектр бібліотечних засобів і методів**: провести соціокультурні заходи, організувати різноманітні книжкові виставки (перегляди літератури, тематичні полиці), провести бібліографічні огляди, скласти попереджувальні довідки та бібліографічні списки літератури, організувати віртуальні відвідини (екскурсії) місцями, пов'язаними із життям Петра Яцика, створити відеоролики, слайдові презентації та інтерактивні плакати, розмістивши їх на сайтах (блогах) бібліотек та використовуючи їх при проведенні заходів,

організувати перегляд документальних фільмів про Петра Яцика, створити фотовиставки із світлин Петра Яцика, які є у вільному доступі в Інтернет, з коментарем до кожної з них та інше.

Щодо наочної популяризації документів про великого українського мецената із фондів бібліотеки, то найдоцільнішим буде оформлення таких **видів книжкових виставок**:

виставки-портрета
виставки-персоналії
виставки-ювілею
виставки-визнання
виставки-вшанування.

Пропонуємо **назви книжкових виставок (переглядів літератури, тематичних полиць)** про Петра Яцика:

- "Петро Яцик – підприємець і меценат"
- "Він мислив про справу – не про славу"
- "Петро Яцик – приклад для наслідування"
- "Пишаймося славетним українцем – Петро Яцик"
- "Українець, який відмовився бути бідним"
- "Петро Яцик: я був, є і залишатимусь українцем"
- "Канадський бізнесмен і український меценат"
- "Петро Яцик: мільйони доларів – в культуру і науку"
- "Він любив Україну до глибини власної кишені".

Під час розкриття документного фонду за допомогою виставок, переглядів чи тематичних полиць бажано, щоб було оформлено й **письмове заохочувальне звернення до користувачів**, наприклад, таке:

А ви знаєте, хто такий Петро Яцик? Він не лише ініціатор Міжнародного конкурсу знавців української мови. Ознайомтеся із цими книгами та журналами і ви дізнаєтеся неймовірну історію життя канадського бізнесмена українського походження, найбільшого українського мецената другої половини 20 століття, який вклав мільйони доларів на популяризацію українства у світі.

На виставці варто не лише представити усі види документів про Петра Яцика, й згрупувати їх за декількома розділами, наприклад, такими:

- розділ 1 "Від бойківського хлопця – до канадського бізнесмена"
- розділ 2 "Найбільший український меценат"
- розділ 3 "Ініціатор Міжнародного конкурсу з української мови".

Зовнішній вигляд виставки чи перегляду літератури варто унаочнити: доповнити її тематичними зображеннями та кольоровими роздруковками світлин, пов'язаних із діяльністю Петра Яцика.

Доцільно також біля книжкової виставки проводити **бібліографічні огляди** для розкриття тих матеріалів, що представлені на виставці, та демонстрації їх користувачам бібліотеки.

Літературна виставка-кросворд

Можна оформити у бібліотеці й **виставку-кросворд** про Петра Яцика. Для цього пропонуємо сам кросворд із запитаннями та правильними відповідями. Кросворд розміщується у центрі виставки, а на самій виставці представляється література, де можна знайти відповіді для розгадування кросворду.

Обов'язково має бути на виставці й письмове звернення до користувачів із закликом до активних дій: розгадати запропонований кросворд, а якщо є з цим труднощі, то пошукати відповіді, використовуючи представлені на виставці матеріали.

Якщо ж інформаційних джерел про Петра Яцика у бібліотеці мало і створити повноцінну виставку-кросворд немає можливості, то запропонований кросворд можна використати при проведенні соціокультурних заходів, присвячених Петру Яцику, як окреме завдання для аудиторії.

Запитання до кросворду

По горизонталі:

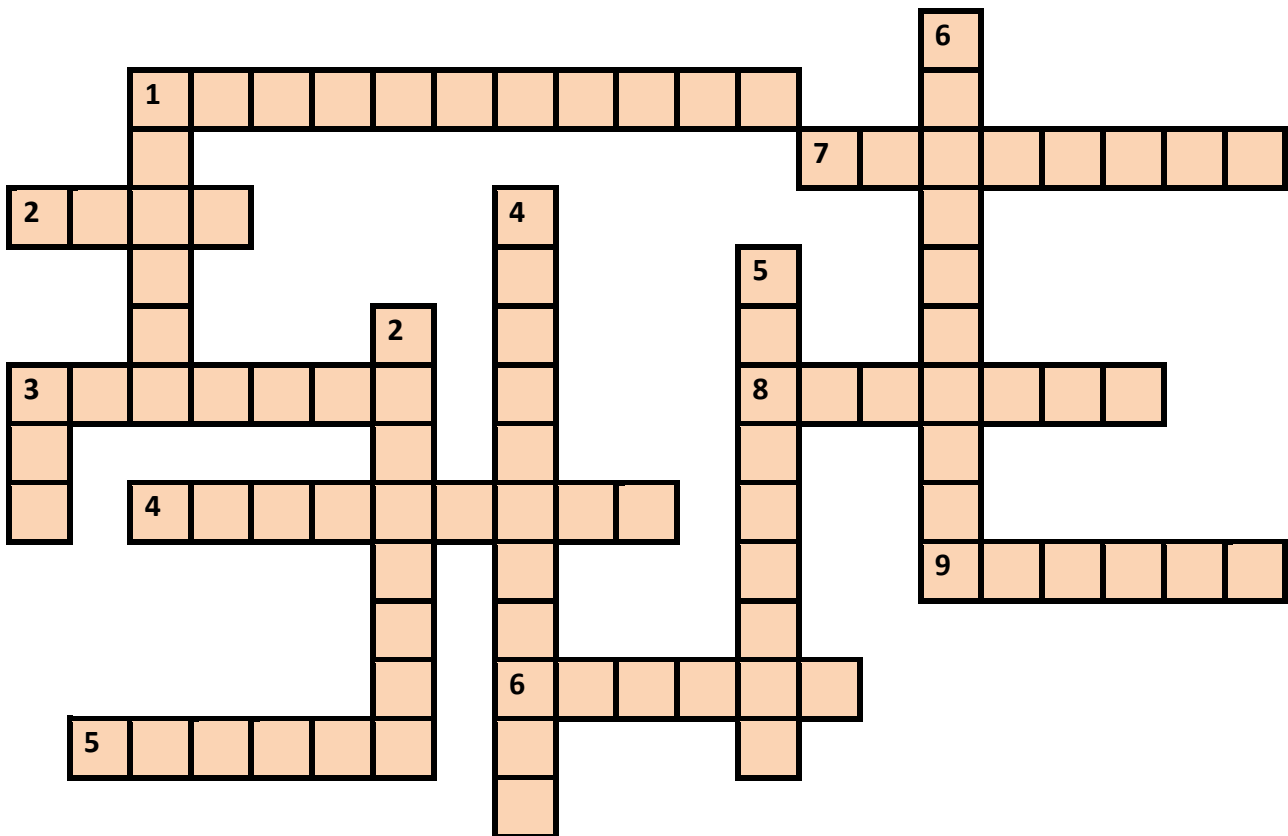
1. Сфера економічної діяльності, у якій працює компанія Петра Яцика "Prombank Investment Limited" (будівництво)
2. Назва української книгарні, яку Петро Яцик разом із компаньйонами відкрив у Торонто (Арка)
3. Місто в Канаді, де помер і похований Петро Яцик (Торонто)
4. Як Петра Яцика по батькові? (Дмитрович)
5. Місяць, у якому народився Петро Яцик (липень)

6. Меценат Євген Чикаленко сказав про Петра Яцика так: "Він любив Україну не тільки до глибини душі, а й глибини власної ....." (*...кишені*)
7. Яку людську рису Петро Яцик вважав найголовнішою у бізнесі? (*чесність*)
8. Загальна назва багатії людини, яка безкорисливо матеріально підтримує розвиток культури, науки та освіти (*меценат*)
9. Скільки доларів склали першу пожертву Петра Яцика? (*тисяча*).

По вертикалі:

1. Назва книги, на яку дав свою першу пожертву Петро Яцик (*буквар*)
2. Прилетівши за океан, Петро Яцик вперше ступив на канадську землю у місті .....
3. Кількість іноземних мов, що одночасно вивчав Петро Яцик у Німеччині (*три*)
4. Прізвище відомого українського історика, чия робота з історії України була перекладена англійською на кошти Петра Яцика (*Грушевський*)
5. Назва європейської країни, де Петро Яцик вивчав економіку в технічно-господарському інституті (*Німеччина*)
6. Скільки років прожив Петро Яцик? (*вісімдесят*).

КРОСВОРД "ПЕТРО ЯЦИК"

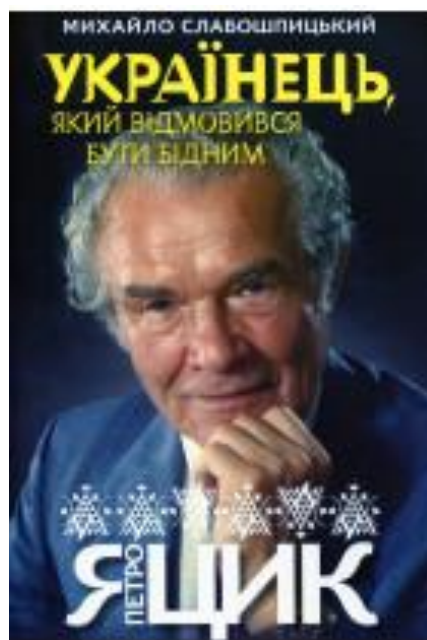
Стосовно проведення у бібліотеках соціокультурних заходів, присвячених Петру Яцику, то біографічний та фактографічний матеріал для виступу на них можна взяти із даних методичних рекомендацій, доповнивши їх інформацією із джерел, пропонованих у кінці видання.

Формами соціокультурних заходів про Петра Яцика та його неймовірний життєвий шлях, канадський бізнес і багатогранну благодійну діяльність можуть бути:

- інформаційне досьє
- бібліотечне портфоліо
- слайд-інформація
- коментований відеоперегляд
- інформаційна заправка
- бібліоформат
- сторітеллінг
- українсько-канадські мандри
- тематичний інфокейс
- мозаїка благочинності
- вечір-знайомство
- меценатський погляд
- бібліознайомство
- тематичне занурення
- інфогід
- пізнавальний простір
- інформаційний сеанс
- година цікавих повідомлень
- зустріч-роздум
- благодійна палітра
- неймовірна експедиція
- віртуальна подорож

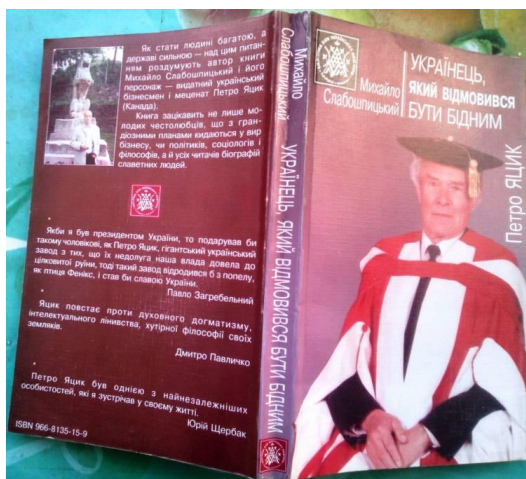
Для ознайомлення з цікавими та маловідомими фактами життя, підприємницької та меценатської діяльності Петра Яцика, більшого осмислення його поглядів на життя і власних переконань рекомендуємо провести книжкове рандеву **«Найбагатший українець Канади»**, використавши матеріали із видання **"Українець, який відмовився бути бідним (Петро Яцик)" Михайла Слабошпицького**.

Цитатою до заходу може стати фраза про Петра Яцика: **"Він відмовився бути бідним, але не відмовився бути українцем"**.

Петро Яцик – приклад життєвого успіху, патріотизму і добродійства. Його історія, написана М. Слабошпицьким, встигла стати бестселером і перевидавалася в Україні вже 7 разів.

Як стати людині багатюю, а державі сильною – над цим питанням роздумують автор книги і його персонаж – видатний канадський бізнесмен з українським корінням, меценат, філантроп Петро Яцик.

Автор книги Михайло Слабошпицький, який добре знав пана Яцика особисто, у своїй книзі писав про нього так: *"Меценат Петро Яцик належав до того рідкісного типу людей, які вже з першого погляду викликають глибоку довіру. Спокійний, самозосереджений і доброзичливий, Яцик справляє враження чоловіка справді надійного. Як кажуть, на таких можна покластися; вони мають тверде слово, не щедри на всілякі обіцянки й запевнення, але, пообіцявши щось, неодмінно виконають, хоч би яких зусиль це їм коштувало"*. Ця книга зацікавить не лише молодих честолюбців, що з грандіозними планами кидаються у вир бізнесу, чи політиків, соціологів і філософів, а й усіх читачів біографій славетних людей, оскільки в ній яскраво змальовано подвижницьке життя однієї з найвизначніших особистостей сучасності.

Не менш цікавим буде й бібліотечний захід за мотивами книги *Джона Лоуренса Рейнольда "Залишаючи рідний дім. Надзвичайне життя Петра Яцика"*. Власне, назва книги може стати й назвою заходу, наприклад, – **пізнавальний сторітеллінг "Надзвичайне життя Петра Яцика"**.

Пропоноване видання – це книга відомого канадського письменника, український переклад якої зробив журналіст Михайло Сорока, який особисто знав Петра Яцика, зустрічався з ним у Києві та спілкувався з ним.

Книга охоплює період життя Яцика з 1939 по 2001 роки. Викладений у ній особистий досвід становлення і утвердження на будівельному ринку Канади, його спостереження за життям і бізнесом може бути цінним для тих, хто започатковує свою приватну справу.

"Ця книга, – наголосив перекладач у післямові, – писалася канадцем для канадських читачів. Але не меншою, а, можливо, й більшою мірою вона потрібна сьогодні й українському читачеві, особливо молодому".

Оскільки Петро Яцик багато років був підприємцем у розвиненій країні, мав бізнес, у якому залучені були величезні суми грошей, і він вмів ними розпоряджатися та правильно вкладав у розвиток справи, виділяючи при цьому без шкоди для бізнесу значні кошти на благодійність, то працівникам бібліотек варто організувати і провести для молоді захід **економічного спрямування про Петра Яцика саме як бізнесмена**.

Це може бути, наприклад, *підприємницька бібліостудія "Світ бізнесу і грошей Петра Яцика"*. На заході потрібно зосередити увагу саме на тому, як Яцик займався бізнесом, які перепони були на цьому шляху і як він їх долав, якими принципами керувався у ділових відносинах, як ставився до грошей і яку їм відводив роль у житті. Це буде цікаво як молодим підприємцям-початківцям, так і тим, хто лише думає про започаткування своєї справи. Власне, це корисно послухати й старшокласникам, які тільки готуються до свого професійного вибору у житті та роблять перші кроки у мистецтві розпорядження грошима.

На такому заході варто використати та проаналізувати **цікаві висловлювання Петра Яцика про гроші:**

- *"Гроші можна витратити і заробити знову, але рідко можна зробити те саме з хорошою репутацією"*

- *"Добра голова може здобути гроші, але гроші не можуть створити доброї голови"*

- *"Убогий духом не може бути багатим, незважаючи на те, скільки грошей він має"*

- *"Гроші – лише поверхова річ... Гроші майже ніколи не допомагали довести, що хто-небудь є розумним, часто навпаки"*

- *"Я дійшов висновку, що давати гроші на справи, які я вважав вартісними, так само приємно, як і заробляти їх"*

- *"Ми всі схильні жити егоїстично, але в той же час жити комфортно. нашому комфорту майже немає жодних меж. Для того, щоб досягти навіть найменшого комфорту, люди повинні мати – свідомо чи підсвідомо – контроль над грошима"*.

Для Яцика, як людини небідної, було очевидним: гроші – це лише важливий інструмент для створення більш важливого капіталу – освіченої національної еліти. І сьогодні наукові центри, народжені значною мірою завдяки коштам мецената, успішно втілюють його мрії, примножують його капітал.

Готуючи такий захід, доцільно використати інформацію з книги канадця Джона Лоуренса Рейнольдса *"Залишаючи рідний дім. Надзвичайне життя Петра Яцика"* в українському перекладі Михайла Сороки. Особливо цікавим є її розділ *"Оглядаючись назад з гордістю"*, який якраз і висвітлює погляди Петра Яцика на роль грошей у житті окремої людини та суспільства в цілому.

Окремим заходом у бібліотеці може стати й перегляд та обговорення документального фільму **"Візія Петра Яцика"**. Стрічка знята ще за життя великого мецената у середині 90-х років 20 століття львівським режисером Едуардом Занюком. Цей захід може мати назву: **бібліотечний кіносеанс**

"Петро Яцик – в житті, в душах, на екрані".

Фільм знімали більше року і завершили у 1998 році. Спершу його презентували українським глядачам у Львові, а згодом – у канадському Торонто. У фільмі представлені унікальні особистості, які говорять про Петра Яцика, – професори найпрестижніших університетів світу: Гарварду, Альбертського і Токійського, президенти України та канадські парламентарі.

"Для мене сьогодні важливо, щоб школярі та їхні вчителі, ті, хто може це популяризувати, знали і розповідали про патріотизм Петра Яцика. Бо він ніколи не казав "Я люблю Україну", він робив це "люблю". Цю любов доводив на ділі, а не високими словами», – говорить сьогодні режисер цього фільму Е. Занюк.

Він пригадував, що коли фільм знімали 20 років тому, Яцику було вже 77 років, та виглядав, поведився і думав він як молода людина з високою працездатністю. На думку Е. Занюка внесок Петра Яцика у розвиток історичної науки, його популяризація україністики, мови та літератури мало з ким може зрівнятись. Такого калібру люди дають нам можливість бачити більше світла, звертати увагу на добро. Такі люди, як Яцик – неймовірної висоти і масштабу особистості, і їх треба популяризувати, щоб у нас було більше надії, утвердження, поваги до праці та своєї землі, – підсумовував режисер фільму.

Стрічка закінчується думкою про те, що по-справжньому оцінити Петра Яцика та його вклад можна лише через деякий час, у майбутньому. Уроки і приклад цієї людини – надактуальний для будь-якого часу.

Модератор заходу – бібліотекар обов'язково наприкінці має зробити певні узагальнення із побаченого фільму та почутих роздумів і коментарів учасників до нього. Повинна підкреслитися і основна думка про те, що фільм показує унікальний світогляд Петра Яцика (малопопулярний в наш час): **чесно заробляти, щоб жертвувати.**

Враховуючи те, що Петро Яцик був ініціатором і жертводавцем проведення Міжнародного конкурсу з української мови, то бібліотеки можуть запропонувати своїм молодим користувачам (окремо чи як частину заходу) перевірити власні знання української мови, виконавши окремі завдання, які пропонувалися учасникам цього конкурсу у різні роки, що навчалися у 9-10 класах.

**Мікс із завдань
загальнонаціонального етапу Міжнародного конкурсу з
української мови імені Петра Яцика**

1. Розставте розділові знаки у реченнях. Визначте всі частини мови і підкресліть члени речення, визначте види речень.

а. Чи знаєте ви що український віночок не просто краса а й оберіг бо в ньому є така чаклунська сила що біль знімає.

б. І немає таких грошей що ними можна було б заплатити за людський розум і людське серце навіть тоді коли хтось думає що у світі все купується й усе продається.

1. Відредагуйте ті словосполучення, у яких допущено лексичні помилки, розкрийте дужки.

Лікарський комплекс, військовий період, учитися (ремесло), оплатити (проїзд), відповіді співпадають, коврове покриття, виконайте наступним чином, побоюватися (результат), невірний номер, хвилюватися (діти).

2. Визначте, з яких мов українська запозичила ці слова. Складіть по 1 реченню зі словами *колоквіум, тенор, алича*.

Біологія, алича, колоквіум, мітинг, гардероб, інспекція, директор, кастинг, офіцер, салон, ательє, парламент, тенор, пельмені, флот, циркуль, фонограма, кавун, лексикологія, каюта (*фінська, італійська, грецька, французька, німецька, англійська, латинська, тюркська, голландська*).

3. Спишіть речення, поставте правильно розділові знаки. Визначте всі частини мови, підкресліть члени речення та побудуйте схеми речень.

Щось подібне бувало колись у дитинстві коли просто вимокши весь під страшенною зливою ходиш собі потім із закладеними в мокрі кишені руками й брѡхаєш по калюжах нічого вже більше не боячись.

Що ж може злякати людину яка завтра або й сьогодні через годину через хвилину може втратити найцінніше життя.

4. Поясніть фразеологізми. Складіть із трьома (*вік калатати, заживати чужого віку, квітку пришити*) речення.

Хоч греблю гати, носити воду в решеті, вік калатати, квітку пришити, на пні ламати, трапляється з маком і таким, заживати чужого віку, збирати мед з кропиви, попускати віжки, вбивати клини.

5. Зніміть скісні риси у прислівниках.

Чим/далі, на/яву, сама/собою, до/гори, на/сам/перед, уряди/годи, усе/одно, з/розгону, на/виворіт, на/світанку.

6. Перекладіть словосполучення українською.

Двухмачтовая яхта, двухсотпятидесятилетний юбилей, трехтысячный житель, семидесятипятипроцентный раствор, двухразовый чемпион, четырехактный спектакль, поздравить с семидесятилетием, стосорокашестисерийный фильм, трехсотшестидесятикилограммовый станок, четырехбальное землетрясение.

7. Замініть у кожному з речень багатозначне слово *витися* на синонімічне.

Зелений плющ вився по кам'яній стіні. Вужі вилися клубками. Там, де Ятрань круто в'ється. Стоп диму в небо в'ється.

8. Поставте наголоси в словах

Довідник, возз'єднання, гетьманський, зубожіння, народногосподарський, порядковий, таланити, кроїти, ялиновий, осетер, поблизу, терпкий, травестія, зм'якшити, вичерпний, виразний.

Резюмуючи, хочемо наголосити на тому, що популяризація інформації про Петра Яцика бібліотечними засобами і методами має відбуватися не лише у цьому, ювілейному році, коли ми відзначаємо 100-річчя від дня його народження та 20-річчя з дня смерті, а постійно (в інші, неювілейні роки). Підприємець і меценат Петро Яцик заслуговує на те, щоб якомога більше українців знали про нього, особливо молодь, оскільки зробив неоцінений вклад у поширення знань про Україну і українців у світі. Тому планувати і здійснювати певні активності, присвячені Петру Яцику, бібліотеки можуть у будь-який період.

Список використаних та рекомендованих джерел:

1. Великий меценат і подвижник на українській ниві: до 90-річчя від дня народження П. Д. Яцика // Календар знаменних і пам'ятних дат. – Київ, 2011. – № 3. – С. 27-36.

2. Гойденко О. Меценат Петро Яцик; добрі справи тривають / О. Гойденко // Порадниця. – 2021. – 15 лип. – С. 16.

3. Кокора А.-Л. Що довше займаєшся ремеслом, то легше. Єдина проблема – стає нудно" / А.-Л. Кокора // Країна. – 2021. – № 28. – С. 24-26.

4. Ламохіна А. "Усе на світі тільки пісня, що українською звучить..." / А. Ламохіна // Слово Просвіти. – 2016. – 17-23 берез. – С. 7.

5. Літо С. Незвичайний українець / С. Літо // Історія для допитливих. – 2013. – № 3. – С. 18-21.

6. Лук'янчук Г. 100-річчя з дня народження визначного українського мецената Петра Яцика / Г. Лук'янчук // Українське Слово. – 2021. – 13-26 лип. (№ 27-28). – С. 11, 13.

7. Меценат, який не відмовився бути українцем: Петро Яцик у спогадах сучасників : статті, відгуки та інтерв'ю видатного благодійника й громадського діяча / ред. М. Ф. Слабошпицький. – Київ : Ярославів Вал, 2002. – 280 с.

8. Петро Яцик // Видатні постаті в історії України ХХ ст. – Київ, 2011. – С. 386-388.

9. Рейнольдс Д. Л., Залишаючи рідний дім. Надзвичайне життя Петра Яцика / Д. Л. Рейнольдс ; [пер. з англ. М. М. Сороки]. – Кам'янець-Подільський, 2018. – 303 с.

10. Слабошпицький М. Виховання почуття патріотизму починається з поваги до української мови : [розмова з письменником; вела Н. Головченко] / М. Слабошпицький // Українська мова і література в школі. – 2020. – № 6. – С. 55-57.

11. Слабошпицький М. Держава на ім'я Петро Яцик: виповнилося 90 років від дня народження видатного мецената / М. Слабошпицький // Літературна Україна. – 2011. – 14 лип. – С. 1, 12.

12. Слабошпицький Михайло Федотович. Поет із пекла : романи / М. Ф. Слабошпицький. – Київ : Грамота, 2008. – 832 с. : іл. : тв. – (Б-ка Шевченківського комітету).

13. Слабошпицький М. Українець, який відмовився бути бідним (Петро Яцик) / М. Слабошпицький. – Київ : Ярославів Вал, 2019. – 256 с.

14. Слабошпицький М. У передчутті мовного Майдану / М. Слабошпицький // Слово Просвіти. – 2015. – 2-8 квіт. (ч. 13). – С. 6.

15. Сорока Г. Його найбільше багатство / Г. Сорока // Голос України. – 2021. – 7 лип. – С. 12.

16. Сорока М. Убогий духом ніколи не буде багатим / М. Сорока // Урядовий кур'єр. – 2021. – 7 лип. – С. 3.

17. Терещук Галина. 100 років Петру Яцику – першому меценату нової доби, який вкладав гроші в знання про Україну [Електронний ресурс] // Радіо Свобода: [сайт]. – Текст і граф. дані. – [Б. м.], 2021. – Режим доступу: <https://www.radiosvoboda.org/a/petro-yatsyk-biznesmen-metsenat/31343717.html> (дата

звернення: 29.09.2021). – Назва з екрана.

18. 1921 – народився Петро Яцик, бізнесмен, меценат та філантроп, фундатор Міжнародного благодійного фонду "Ліга українських меценатів" [Електронний ресурс] // Український інститут національної пам'яті: [сайт]. – Текст і граф. дані. – [Б. м.], 2021. – Режим доступу: <http://www.uinp.gov.ua/istorychnyy-kalendar/lypen/7/1921-narodyvsya-petro-yacyk-biznesmen-mecenat-ta-filantrop-funda> (дата звернення: 28.09.2021) . – Назва з екрана.

19. Українська діаспора: літературні постаті, біобібліографічні відомості / Упоряд. В. А. Просалова. – Донецьк : Східний видавничий дім, 2012. – 516 с.

20. Хто такий Петро Яцик, що вклав мільйони доларів в українську освіту. Історія хлопця з села [Електронний ресурс] // Ліга. Life: [сайт]. – Текст і граф. дані. – [Б. м.], 2021. – Режим доступу: <https://life.liga.net/istoriyi/article/kto-takoy-petr-yatsyk-cho-vlozil-milliony-dollarov-v-ukrainskoe-obrazovanie> (дата звернення 29.09.2021). – Назва з екрана.

21. Чадюк М. Новий тип українця / М. Чадюк // День. – 2018. – 27-28 квіт. – С. 31; Літературна Україна. – 2018. – 26 квіт. – С. 5

22. Юніцька Наталя Миколаївна. Петро Яцик та українська духовність: уроки укр. мови для старшокласників / Н. М. Юніцька. – Тернопіль : Навчальна книга-Богдан, [2012]. – 48 с.

23. Ярема Галина. "Петро Яцик ніколи не казав "Я люблю Україну". Цю любов доводив ділом" [Електронний ресурс] // Високий замок: [сайт]. – Текст і граф. дані. – [Б. м.], 2021. – Режим доступу: <https://wz.lviv.ua/far-and-near/438448-petro-yatsyk-nikoly-ne-kazav-ya-liubliu-ukrainu-tsiu-liubov-dovodyv-dilom> (дата звернення 28.09.2021). – Назва з екрана.

24. Яцик Петро. Українець, який відмовився бути бідним [Електронний ресурс] // Краєзнавчо-туристичний портал "Край": [сайт]. – Текст і граф. дані. – [Б. м.], 2020. – Режим доступу: <http://www.kray.org.ua/13552/postati/yatsik-petro-ukrayinets-yakiy-vidmovivsya-buti-bidnim> (дата звернення: 28.09.2021). – Назва з екрана.

Науково-практичне видання

Меценат, підприємець, філантроп
Методичні рекомендації
до 100-річчя від дня народження
ПЕТРА ЯЦИКА (1921 – 2001)

Автор-укладач Леся Костенко

Редактор
Комп'ютерний набір
Комп'ютерна верстка
Відповідальна за випуск

Г. Волкова
Л. Костенко
О. Якубовський
С. Сичова

Підписано до друку 18.10.2021. 24 стор. Тираж 3 прим.
Обласна бібліотека для юнацтва імені Олесь Гончара
36039, м. Полтава, вул. Гончара, 25а

<http://libgonchar.org>

E-mail: pobugonchara@ukr.net